

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Instrvctio R. P. Bartholomæi Riccii Societatis Iesv
Theologi De Modo Recte Meditandi De Rebus Divinis**

Ricci, Bartolomeo

Mogvntiæ, 1605

Tractatvs II. [De Præparationibus.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59608)

TRACTATUS II.
DE PRÆPARATIO-
NIBVS.

*Ad recte meditandum necessariam
esse præparationem.*

CAPVT I.

PRÆPARATIONEM ad me-
ditandum esse necessariam per-
suadet primo ipsa Orationis
natura, secundo diuinæ scri-
pturæ auctoritas, tertio doctri-
na sanctorum. Et vt à primo initiū sumam,
dico cum natura cuiusque rei cognoscatur
ex eius definitione, naturam quoq; oratio-
nis ex definitione esse indagandam.

S. DAMASCENVS libro I. de fide or-
thodoxa cap. 14. definit eam in hunc mo-
dum. ORATIO est *ascensus mentis in Deum*
& ANSELMVS. *Oratio est eleuatio mentis in*
DEVM. In vtraq; vides orationem vocari
eleuationem, vel ascēsum animæ ad Deum.
Vbi notandum est, etsi Deus animam no-

D 3 stiam

stram ea cōditiōe creauerit, vt naturaliter conscendat sursum ad Deum, sicut naturale est lapidi ferri deorsum, vt tradit B. Augustinus libro I Confession cap. i. *Domine, inquietans, creasti nos ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.* ac proinde tam facile ei deberet esse ascensus, quam lapidi facilis est descensus, tamen manibus tangimus contrarium Licet enim aliquando conetur se in sublime sustollere, tamen ilico instar plumbi deorsum relabatur, corruptibilis huius corporis mole oppressa, vt queritur sapiens. *Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimat terrenam inhabitatio sensum multa cogitantem.* Propter mutationem igitur vitio peccati originalis in anima nostra factam, dum cogitat vacare orationi, & attollere se in Deum, opus habet variis præparationibus. Nam sicut ad erigendum obeliscum, vel columnam opus est multis ordinibus trabium, aliarumq; machinarum ob ingens earum pondus, sic ad erigendum in precibus cor nostrum in Deum, opus est variis mediis.

Sap. 9.

¶ Scriptura eandem præparationum necessitatem non silet. *Ante orationem, ait Ecclesiasticus, prepara animam tuam, & noli esse quasi homo, qui tentat DEVM, quod perinde*

Eccle. 8.

perinde est, ac si dicat. Antequam ad orandum te conferas, præpara te: si enim secus feceris, Deum tentabis, quod S. Thomas asserit esse peccatum. Nec mirum, quia non est aliud, quam probare potentiam diuinæ suæ maiestatis. Tentare quippe Deum, est velle Deum extraordinaria potentia efficere illud, quod semel decreuit ordinaria potentia facere per causas naturales. Tale fuit consilium dæmonis Christo Domino propositum, vt de pinnaculo templi se deiiceret. nam Christus apud S. Matthæum ei respondit. *Non tentabis* S. Tho.
22. q. 57.
a. 3.
Dominum DEVM tuum. inuens, cum scala sit ordinarium instrumentum, qua commodè ex sublimi loco descenditur, conueniens non esse expectare miraculum extraordinarium, vt deportaretur manibus angelorum, quemadmodum nequam ille suggererat. Matt. 4.

QVOD ad doctrinam sanctorum de eadem præparatione attinet, contentus ero iis, quæ noster B. P. IGNATIUS in suo Exercitiorum spiritualium libro præscribit, vbi satis perspicuè sententiam suam in Annotationibus exposuit. *Tradēs exercitia,* inquit, *si animaduertit ei, qui recipit, nullas in-aidere spirituales animi commotiones, Et*

D 4 *suat*

sunt consolationes, vel tristitia, neq; diversorum spirituum agitationes, sedulo debet percunctari, an ipsa exercitia præscriptis agantur temporibus, & quibus modis: an etiam obseruet diligenter cunctas additiones, & de singulis ratio postuletur. Vnde liquet, cum iudicasse omnes supradictos bonos Meditationis effectus pendere ex obseruatione additionum, quæ sane omnes pertinent ad præparationem. Adhæc legimus in eius vita, solitū eum dicere, quamuis negotia etiam humana homo spiritualis debeat in precibus suis commendare DEO, prosperumque eorum exitum è diuina manu præstolari; nihilominus suam quoque debere in eo perficiendo locare industriam, ac tanto quidem studio ac cura, ac si ex illa vna felix successus penderet.

RATIO deniq; ipsa euincit præparationem ad rectè orandum requiri, haud secus, quam causa requiritur ad producendum effectum. In omni siquidem productionis genere antegressæ dispositiones communiter appellantur causæ rei productæ. Exempli causa, comburitur lignū huius combustionis efficiens causa non solum dicitur ignis, qui illud accendit, sed etiam sol, qui illud cum humidum vel viride esset, exliccauit.

cavit. Dicitur enim causa, quia humiditatem vel viriditatem, quæ oberant inflammationi, ligno subtrahit. Præparationes ergo quoniam animam nostram disponunt, remouenda impediméta ad rectè orandum, merito dicuntur causa bonæ orationis.

HACTENVS, nisi fallor, satis tibi persuasi, vt credas præparationem oraturo vel meditaturo omnino esse necessariam: iam restat, vt Præparationes omnes diuidamus in tres classes. Prima sit earum, quæ dicuntur *Remota*, ita dictæ, quod longe ante orationem sint vsurpandæ, & quasi è longinquo. Secunda sit earum, quæ vocantur *Propinqua*, vel *Vicinæ*, quia paululum antecedunt orandi tempus. Postrema, est earum quæ dicuntur *Immediatæ*, quia immediatè actum orandi præcedunt.

De collectione animi.

C A P. I I.

ADVERTERE te cupio, me non agere hoc loco de omni collectionis genere, sed tantum de collectione animi: atque ideo suspicari non debes me ad rectè meditando postulare, vt in eremum aliquam te abdas, aut cubiculo perpetuo includas. Quamuis enim corporalis solitudo multū
D 5 ad bene

Lib. 3.
mor. c. 12.

ad bene contemplandum profit, non est tamen ipsa per se sufficiens aut necessaria, quemadmodum his verbis pulcherrimis B. GREGORIVS exponit. Quid enim prodest solitudo corporis, si solitudo defuerit cordis? Qui enim corpore remotus *est*, sed tumultibus conuersationis humana terrenorum desideriorum cogitationibus se inserit, non est in solitudine. si prematur vero aliquis popularibus turbis, *est* tamen nullos curarum tumultus in corde patitur, non est in urbe. Itaque bene conuersantibus primum solitudo mentis tribuitur. Gaudeant igitur qui ratione vocationis, officii, vel propositi conuersantur cum proximis, ut eos iuuent, si id faciāt eo modo quae dictus sanctus indicauit, si enim cor collectum sit, omnia impedimēta remouentur.

COLLECTIONEM autem cordis, etsi multa vitia vel imminuere, vel etiam prorsus tollere possint, ego tamen duo tantum hic ob oculos ponam, quae sunt principalia, & quasi capita multorum aliorū. Alterum est *curiositas*. alterum verò appellabimus vitium superflue se occupandi in negotiis parui momenti. Incipiamus à curiositate, quae non est aliud quam vitiosa cupiditas, vel intellectus vel sensuum beneficio aliqua cognoscendi. Cuius noxia peruersitas

DOD

MEDITANDI PARS I. 59

non solum cōsistit in ipsis rebus, sed etiam in modo earum cognoscendo. Verumque enim perniciem afferre potest homini spiritali, eo quod prorsus orationis studio aduersentur. Oratio siquidem postulat, vt anima prorsus intra se sit collecta, sicut inuere videtur Christus Dominus noster, quando apud S. Matthæum dicit *Tu autem Matt. 6. cum oraueris, intra eubiculum tuum, & clauso ostio, ora patrem tuum.* Curiositas verò econtrario impellit animam, vt foras prodeat. nam, vt dictum est, ipsa est quidam appetitus vel cupiditas. Appetitus autem proprium est hominem transferre ad rem concupitam vel amatā, conuenienter dicto AVGVSTINI. *Animus magis est, vbi amat, quā vbi animat.*

VNDE, sicut fieri non potest, vt vno eodemq; tempore, res aliqua tota permaneat intra se, & tota euagetur foris. sic fieri non potest vt homo curiosus recte queat vacare orationi: vel fieri homo orandi studiosus. Rogentur ipsi, num res ita se habeat, an secus, & meæ assertioni fidem facient, si parere veritati nolint, & ingenuè fatebuntur se maiorem temporis partem rerum nouarum cognoscendarum studio impendere, vt prolixius declarabimus, cum de distractione agemus, AT

AT excipiet forte curiosus, sciendi cupiditatem homini esse naturalem, & ab ortu congenitam. Cui respondeo, quemadmodum conuenit hominem spirituales moderari naturam suam in aliis excessibus, sic rationi cōsentaneum esse, vt faciat quodque in curiositate. Nam, vt verum dicam, quæ rogo conuentio est statui spirituali, cum cupiditate cognoscendi, rerum bellicarum euentus, statuum variorum conditiones, & id genus alia? Respondebit fortassis, notitiam illam sibi prodesse, vt in orationibus suis Deo impensius mundi necessitates commendet: sed miser non aduertit, suæ diuinæ maiestati multo amplius placere, vt illas generatim, & non speciatim anxia illa curiositate cognitas sibi commendet. Neque ad confirmandam opinionem suam niti potest illo Aristotelis dicto. *Natura nec laudabiles, nec vituperabiles sumus.* id enim intelligitur de rebus purè naturalibus à libero arbitrio non pendentibus, vt est appetitus edendi cum fame; & bibendi, cum siti laboramus. At sciendi appetitus ita naturalis est, vt totus tamen sit rationi & libero arbitrio subiectus, ac proinde vitiosus, quoties cum ratione non consentit. Proripe te ergò quamprimum ex huius vitii ba-

tii ba-

rii barathro, si ingredi illud cœpisti. Similis prorsus est hæc infirmitas spiritualis, hydropi corporali, qui in homine hoc auget magis cupiditatem bibendi, quo plus biberit, donec eum in sepulcrum protrudat.

SVPEREST vt ad aliorum vitiū veniamus, nempe ad inordinatum affectum occupandi se in externis negotiis, maximè si ad statum meditatoris non pertineant, vt religiosi, si sint negotia secularia. *Nemo enim*, inquit Apostolus in secunda epistola ad Timotheum, *militans Deo implicat se* 2. Tim. 2. *negotiis secularibus.* Quod autem Deo non placeat, vt serui sui misceant se temporali- bus negotiis, declaratum est tempore Machabæorum in conflictu sacerdotum, qui quoniam nullo adhibito Dei consilio bellicis rebus se miscuerunt, morte occubuerunt. *In die illa*, inquit textus, *ceciderunt sacerdotes in bello, dum solunt fortiter facere, dum sine consilio exeunt in prælium.* Sine consilio ait, quia perpendere debebant, in bello Sacerdotum esse orare, & belligerandi partes relinquere militibus. Potest igitur error committi in hoc genere, vel in qualitate negotiorum, quæ homo contra sui status rationes suscipit, vel in modo negotia etiam proprii status tractandi, vt cum in

iis tra-

iis tractandis nimis immoderatus affectus, siue internus, siue externus interuenit, nulla habita ratione personarum, locorum & temporum Quod si quis purgandis causa obiciat Christi Domini exemplum, qui totos dies iuuandis proximis impendebat, is scire debet, illas occupationes non fuisse huius generis id est, seculares. nam cum ali-

Luc. 12.

quando quidam de turba, ut est apud Lucam, rogarent Christum, *Magister dic fratri meo, ut diuidat mecum hereditatem*, respondit. *Homo quis me constituit iudicem, aut dissonem super vos?* Deinde scire debet, quod crebro post diurnos labores totas noctes in oratione pernoctarit. Denique fortassis isti occupationum superuacanearum amatores, quoniam diffiteri nequeunt orationes suas saepe vel omnino interrumpi, vel multitudinem euagationum mentis, dum de suis negotiis solliciti sunt, plus a quo turbari, audebunt cum B. Paulo dicere illud quod est in altera epistola ad Corinthios. *Sobrii sumus uobis. Caritas enim Dei superget nos. Sed meminisse debent illius sententiae Christi apud Matthaeum. Quid prodest homini, si uersum mundum lucretur, anima uero sua detrimentum patietur?*

2. Cor. 5.

Mat. 6.

CATERVM glorificandus est D E V S O. M. n. i. s. s. i. m. u. s.
quod

quod ii, qui pro ratione instituti sui salutē
proximi procurandæ inuigilant, idq; con-
uenienter Regulæ suæ & voluntati superio-
rum, nullam iacturam animæ, & fructus
spiritualis faciant, experianturq; quod apud
S. Marcum Dominus noster promissit Apo-
stolis. *Et mortiferum si quid biberint, non eis
nocebit.*

De tranquillitate mentis.

CAPVT III.

QVANTA necessitas sit tranquillitatis
mentis. demonstrat alicubi B. GREGO-
RIVS hac eleganti similitudine. Sicut ho-
mo quando effigiem suam in vase aqua
pleno intueri vult, perfecte eam intuetur,
cum aqua est immota, nō autem si mouea-
tur, imō si magno impetu vas concutiatur,
nihil nisi monstruosum ob specierum cōfu-
sionē apparet, sic mens nostra, quādo pas-
sionibus multis agitata est, in meditatione
rerum diuinarum, aciem defigere non po-
test in earum pulchritudinem. Quamuis
autem omnibus passionibus commune sit
tranquillitatem mentis impedire, tamen
crebrius, & fortius id faciunt quatuor ea-
rum. Amor, ira, timor & tristitia. Qui-
bus vt facilius occurrere queas, mederique,
uia

64 INSTRVCT. DE MODO

tria præstabo. Primo, naturam earum declarabo Secundo ob oculos ponam cuiusque turbationem, eiusq; causam: tertio adiungam remedia ad eas sedandas, incipiendo ab Amore.

AMOR est affectio ad res quæ placent, ut quæ gustui nostro arrident, & cum natura nostra, eiusq; dispositione conueniunt. Amoris huius proprium est, hoc plus expectere, quo plus illi datur, non absimilis illi, qui teste S BERNARDO in declamatione quadam, semper solitus erat dicere, AFFER, affer. ac proinde recte confertur hydropi: sicut enim hic morbus hoc amplius adauget sitim, quo amplius bibitur, ita passio amoris hoc plus crescit, quo plus illi conceditur. quod Iuuenalis Ethnicus poeta de pecuniæ amore graphice expressit, dicens:

Sat. 14.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Lib. 1.
Ester. 6.
ult.

VENIO ad secundum, id est, ad perturbationes, quas solet Amor excitare. Vnum scio, ait Richardus Victorinus, & dubitare non audeo, quod dum animus noster ad ima per amorem distenditur, quietus esse non poterit, nec in mentis tranquillitate seruari. Atque experiëntia ipsa nostra culpa id quotidie experimur, dum incautè amore quodam inordinato

ordinato prosequimur res etiam natura
sua bonas & honestas. Has turbationes &
inquietudines indicauit CHRISTVS in *Matt. 13.*
parabola spinarum, in quas semen illapsum
suffocatum fuit. Quemadmodum enim
spinarum aculei pungunt corpus: sic rerum
creatarum amor transfigit, laceratq; ani-
mam, vt docet S. GREGORIUS homilia in
Euangelia 25 *Quis enim, inquit, mihi un-*
quam crederet, si spinas voluissem interpreta-
ri diuitias, maxime cum illa pungant, ista de-
lectent, & tamen spinae sunt, quia cogitationū
suarum punctiōibus mentem lacerant. Atq;
nota eas non solum pungere cogitatione
& desiderio, dum nondum possidentur,
quod indicatum est apud Lucam verbo *ii. Luc. 8.*
lo, sollicitudinibus. sicut Dominus ipse de-
clarauit cap. 6 Matthæi, dicens. *Nolite soli-*
citi esse, dicentes. Quid manducabimus, aut
quid bibemus in futuro? verum etiam dum
iam possidentur. Subit enim cura ingens
eas conseruandi, cumulandi, & exponendi,
nec non timor eas amittendi; quod si eue-
nire aliquando aduersante fortuna contin-
gat, quid aliud sequitur nisi summa animi
perturbatio cum extrema melancholia?

AGNOSCIPossunt animi perturbatio-
nes in amantibus ex pallore vultus; corpo-

Eriste

ris tenuitate, suspiriisq; crebris & assiduis ex intimo corde tractis, aliisque similibus quamplurimis indiciis.

VNICVM, sed efficacissimum antidotum (quod tertium erat) ad hanc ægritudinem animi sanandam est, rem plus nimio amatam amatori subtrahere, nullamq; amplius illi amandi materiam suppeditare: videmus enim hydropicum nullo alio antidoto efficacius sanari, quam potus subtractione. Vocavi autem amorem hunc infirmitatem spirituales absolutè: quia, licet notum sit non conuenire ei hanc nomenclaturam, nisi quando moderatio non obseruatur, tamen M. T. Cicero omnes passionnes ægritudinum nomine complectitur, eo quod homines raro moderato amore in creatas res ferantur. Quocirca & Doctor quidam notauit Christum apud Lucam signatè ita locutum. *Qui non ODIT patrem suum &c.* Sciebat enim rarò modum in parentibus diligendis seruari.

Luc. 14.

De reliquis tribus Passionibus.

C A P. IV.

IR A ex parte formæ suæ, quatenus est animi motus, definitur esse *appetitus vindicandi iniurias illatas*: ex parte verò materiæ.

teriæ, quæ est commotio corporalis, ab Aristotele libr. i. de animo in hunc modum definitur. *IRA est inflammatio sanguinis circa cor.* Et quia inflammatio cordis in homine irato sic augefcit, vt rationem eripiat, idcirco ab aliis sic describitur *Ira furor breuis est.* Ac sane non immerito confertur phrenesi, eo quod vtraq; ex nimio calore originem suam trahat, hæc in capite, illa verò (vt dictum est) in corde.

AGITATIONES, quas animus ab hac furiosa passione sustinet, facile conici possunt ex alterationibus, quæ in corpore sequuntur. In iracundo enim oculi quasi ardentes scintillant, despumat os, dentes strident & crepant, rugitus auditur leonum & mugitus bouum, nares contrahuntur, vno momento mira colorum varietas in vultu cernitur, nunc pallecente instar niuis, nunc rubescente, & feruescente instar ignis.

RESTINGVITVR ira, velut ignis, intra pectus eam suffocando, ne prodeat foras, haud secus quam candela vel fax altaris extinguitur iniecto emunctorio. Neque idoneum remediũ est comprimere eam vociferando, vel comminando: licet enim tunc videatur extincta, tamen non est hoc aliud quam ipsius passionis actum exercere, ac

E 2   effigere,

efficere, vt quando minime animaduerti-
tur, facilius & acrius obrepit, sicut contin-
git igni, quādo disiectis vndiq; lignis quasi
dissipatur, sæpe enim fit, vt delitescens ad
tempus, sæuius deinde erumpat, & grauius
excitet incendium.

QVARE sensim procedendum est: vt
primum indignationis verba cohibeas,
tum inconditos gestus & motus minarum,
ac denique accedes ad internos quoq; cho-
leræ impetus coercendos: licet sancti, & vi-
tæ spiritualis Magistri, sicut & Physici mo-
neant, à *facilioribus & notioribus esse incho-
andum*: quod intelligo maximè de exter-
nis, quia sensibus sunt manifestiora. Ac si-
milis quidem est ratio medendæ cholerae,
quæ est secundum Medicorum præcepta
phrenesis, vt nimirum semper exhalatio ca-
lida & sicca sopiatur, ne ascendat in caput.

TIMOR est animi perturbatio, nata ex
apprehensione mali impendētis, aut metu
boni amittendi. Varia accidentia quæ in ti-
midis apparent, declarant alterationem a-
nimi illorum. Sunt autem hæc fere, quæ se-
quuntur Colorum in vultu vicissitudo, tre-
mor vocis & genuum, ac nonnunquā cor-
poris totius, palpitatio item cordis, & simi-
lia. Quare non immerito comparatur pa-
ralysi,

ralysi, quæ est ægritudo corporis, ex solutione neruorum orta: vnde cum pro libito non possit mēbra mouere, contremiscunt.

M E D E M V R autem timori, sicut paralyfi. Medici enim ad eam curandam adhibent vnctiones & fomenta, quæ corroborent membra; & neruos in statum suum reducant. Tu quoq; certā timori medicinam facies, si rerum creatarum amorem corde tuo eximas, siquidem nihil formidamus amittere, nisi quod amamus. & aliud amor non est, quam solutio quædam animi erga rem amatā. Sublato ergo amore contrahet facile se cor ad iustum modum, atq; ita nō timebit amplius, nec tremet tam facile, si quid aduersi inciderit.

R E S T A T nunc, vt aliquid addamus de Melancholia, quæ est quædā animi inquietudo, nata ex re, quæ præter voluntatem acciderit; quamq; in imo pectoris quasi oppressam tenet. Vnde congruenter assimilari potest Lethargo, qui ex magna crassiorū vaporum multitudine, frigidorumq; generari solet. qui cum non possint capitis calore consumi, opprimūt cerebrum & somnolentiam illam efficiunt. Inquietudines autem, quas in animo creat, sunt ferè hæ. Dolor intolerabilis ob malum quod euenit.

E 3 suspi.

suspiciones variæ, cogitationes in vnam illam rem habere defixas, hanc expendere, ruminareque diu noctuq;, vigilia, & somno, timere omnes, nulli fidere, imaginari varia, cot innumeris phantasiis, haud secus quam ingentem pilam vento, adimplere, in solitaria loca & angulos se abdere & lucem omnem fugere.

ANTIDOTVM esto. primum excutere omnes inanes phantasias, etiamsi cum labore & molestia fiat, nam & lethargi morbus sic curatur, si lethargicum trudendo, pungendoq; eo vsq; excrucies, vt dormire non queat. Nam si id non fiat, & inchoatis phantasiis cursus suus permittatur, non facile expugnabitur melancholia, sicut lethargicus non facile reualefcet, si sopori in principio non resistatur, quo enim diutius dormit, hoc somnus altiores radices agit, vt tandem nec excitari possit, etiamsi ignita galea capiti eius imponeretur. ALIUD remedium est. vt pila inflata, si vel minimo cultello pungatur, omnem expirat ventum & detumescit, sic si melancholicus vel minimo confidentiæ cultello os aperiat citra dubium reualefcet. Nam experientia constat velut dicta pila quamdiu inflata est, dura videtur vt lapis, detumescens

gens

cens verò non est nisi quædam mollis & tenuis pellis, ita melancholicus deprehendit omnes cogitationes suas fuisse vanas & q vento turgidas, simulatque eas Patri spirituali patefecerit.

NEQUE mirère, quod primo loco posuerim remedia naturalia & humana, & non spiritualia ac diuina de recurſu ad DEVM per orationes. videmus enim Christum Saluatorem non ante sedasse tempeſtatem maris, quam Apoſtoli aliquanto tempore in remigando laboraſſent, vt narrat S. MARCVS dicens. *Vi-* *Mar. 6.*
dens eos laborantes in remigando, Venit ad eos, & ascendit in nauim, & ceſſauit ventus. Et veriſimile eſt, idem alias accidiffe, antequam eum in nauim dormientem excitauiffent, cum ei dicerent, vt habet B. Matthæus. *Domine, ſalua nos, perimus.* *Matt. 8.*
 Tunc enim exurgens, imperauit mari & ventis, & facta eſt tranquillitas magna. Adhibe ergo & induſtriam tuam in temperandis affectionibus prauis: maximè cum & hîc præſto habeas diuinum auxilium, ac vt aliquando illud deſit, poteris cum Apoſtolis fidenter exclamare. *Domine paſſionum venti vehemèter ferociūt, magnamq;*

E 4 in

in anima mea tempestatem excitarunt, quare & meditationis nauicula supra modum exagitetur, & est naufragio proxima. Precor itaque te supplex vt imperes huic mari, & his ventis, vt sequatur tranquillitas, egoque possim orationi commodè vacare. Inter materias, quas meditandas pro compressione passionum suscipere queas, S. THOMAS numerat considerationem rerum vniuersalium, vt v. c. nouissimorum, mortis, inferni, &c. Hac ratione passionem concupiscentiæ extinxit monachus ille, qui expendens pœnas inferni, probauit ignem ardentis candelæ. Alius verò representat vanam consuetudinem ridendi, dicendo. *Sistendus es ante tribunal Dei, & rides?*

De variis Preparationibus ad meditationem.

CAPVT V.

Quo ars aliqua nobilior & præstantior est, hoc pluribus, & subtilioribus vtitur instrumentis, vt liquet in artificio aurificum, si comparetur cum opificio fabrorum ferrariorum. Cum ergo Meditatio sit exercitium vt dictum est supra, simile beatorum in cœlo, non debes mirari, si præter præparaciones iam numeratas dicamus superesse.

peresse alias, tam hoc quam in sequenti capite commemorandas.

PRIMA præparatio est, omnes materias contemplandas habere paratas, & in ordinem redactas; ne postea ab vna in aliam diuagandum sit. *Fastidientis est stomachi*, inquit B. Bonauentura in speculo disciplinæ, *multa degustare*. Nec ideo negamus præter ordinarias meditationes nonnunquam alias assumi posse, vt in festis Christi, Beatæque Virginis MARIÆ, aliisque sollemnioribus. imò laudamus, quia pium & sanctum est affectû nostrum conformare cum Ecclesia sancta, quæ tunc illorum festorum mysteria ob oculos ponit. Id tantum dico, non facile debere mutari statas materias, etiam si sæpe spes fructus spiritualis se offerat: solet enim Sathanas transfigurare se in angelum lucis, & nonnunquam ad aliam materiam suscipiendam impellere, vt tandem vtramque subripiat. similesque reddamur cani, qui particula carnis verè mordicus apprehensa, cum maiorem videret in aqua, priorem dimisit, & sic vtraq; destitutus est.

ALTERA est, vt vesperi, antequam cubitum cõcedas, perlegas puncta, vel historiam postera luce considerandam, etiam si

E s putes

putes quodammodo tibi perspectā, tum vt
vsum inducas vesperi ea plegendi, tum quia
recenti lectione manifestius imprimuntur
memoriæ, & firmitus: quod seruiet & præ-
parationi sequenti.

TERTIA est, vt lectis punctis, cum quali-
cunq; licet leui eorundem recordatione so-
mnum capellas. Sicut enim si in vnam ce-
ram successiue multa sigilla imprimas, vlti-
mum tandem suram tantum effigiem, prio-
ribus inductis, in illa relinquit: sic in phan-
tasia tua, in quam toto die variæ rerum spe-
cies impressæ fuerunt, species dictorū pun-
ctorum extremum locum, priorib; expun-
ctis, retinere poterunt. Quod documētum
proderit & pro sequenti præparatione.

QUARTA enim est, vt simulatq; mane
euigilaueris, prima cogitatio tua sit de me-
ditationis materia: id enim si feceris, non
facile occurrent alia, quæ meditationem
proximè futuram distrahant. Felicius etiam
sucedet, si pridie magno cum eius rei desi-
derio obdormias, ac intempesta nocte for-
te excitatus, leuiter saltem idem recogites.
Experti siquidem sumus, non solum inter-
diu nos cogitare, quæ vehemēter amamus,
sed etiam noctu de iis somniare, imò exci-
tatis primum ea in mentem venire. Cæte-
rum

rum hic diligenter retinendum est, vespertinam illam cogitationem non debere esse seriam, sed leuem & superficialem, & similiter nocturnam De nocturna dico, si casu euigiles. nec enim opus est data opera, vel quærere, vel optare excitationem. Quod idcirco moneo, quia non expedit somnum necessarium sibi adimere, cum experientia probatum sit, quando caput adhuc vaporibus grauatum est, intellectum in discursu spiritali obtundi. Et dæmon, qui rem hanc exploratam habet, nonnūquam specie aliqua boni obiecta, meditatores in hoc genere egregiè fallit, vt in aliis deinde orationibus obruantur somno. Noui ego Patrem quondam eximia virtute, maximè autem orandi dono præditum, qui cum quodam diluculo diu multumque laborasset vt attentè, excussa omni somnolentia, meditari posset, tandem animaduertit se aliquot horas ordinario somno pridie detraxisse. Indulget igitur ad breue tempus naturæ somnum, & rursus meditationem aggressus consueta agilitate feliciter eam profecutus est. Quando autem nihil tibi constat de tali defectu antegresso, & meditâti somnus, vel tædium obrepit, autor sum tibi; vt consilium
& ex-

& exemplum boni P. Sebastiani Romœi, viri cum virtutum omnium, tum imprimis mortificationis & contemptus sui studiosissimi, (quo nomine B. P. N. IGNATIO erat carissimus, qui crebrius in eo genere eum exercuerat,) imiteris. Hic enim solitus erat dicere. Si somnus tibi in meditatione obrepat, & post ordinaria, facilioraque remedia (de quibus postea agendum) non abscedat, fac vnam disciplinam. et si nondum cedat, adde secundam: quod si nec sic recedat, etiam tertiam. Si verò nec tertia profuerit, securè somni aliquid capias, quia manifeste liquet naturam somno indigere. Quod autem dæmon somnum orantibus ingerat, inde credere possumus, quod legimus apud Cassianum, S. Macarium visibiliter spectasse dæmonem duobus digitis palpebras occludentem cuidam monacho, cum spiritali collationi cum aliis multis interesset.

QVINTA, atq; postrema præparatio est vicina, vt inter vestiendum & antequam ad meditando procedatur, vel oratione aliqua vocali, quam menti infixeris, vt aris, vel pia aliqua cogitatione tempus transmittas, ne dæmoni locus detur inutiles vel noxias cogitationes in mentem tuam iniiciendi.

ciendi. Quamprimum enim animaduertit mentis nostræ molendinum piarum cogitationum frumento vacare, mox suas paleas & quisquilias prauarum vel leuium cogitationum iniectat.

De Preparationibus immediatis.

C A P. V I.

AD intelligendam primam Præparationem, quam sum allaturus, necesse est à me quoddam poni & exponi fundamentum, quod posuere multi sancti. nimirum, nos dum oramus, colloqui cum Deo, sicut dum legimus libros spirituales, maximè autem diuinas scripturas, Deus loquitur nobiscum. Vnde merito colligitur, nos, dum oramus, debere non modo intus in animo, sed extrinsecus etiam corpore summam reuerentiam diuinæ maiestati deferre. Et enim, qui vult cum summo Pontifice colloqui, simulatq; in conspectum eius venit, in terram vsq; se inclinat, & rursus cum ad medium aulæ venerit, ac tertio cum iam est proximus, & quod eo plus est, quamdiu cum eo sermonem habet externo gestu corporis est admodum compositus, interiorq; ad verba & mandata Pontificis valde attentus, ob supremam Pontificii status dignitatem: Sic etiam summa reuerentia uti

debemus, quoties alloqui Deum in orationibus nostris voluerimus. Atq; hic diligenter notandum est, hos reuerentiæ actus non modo Pontifici deferri, ab iis, qui rarò eum alloquuntur, sed etiam qui loquuntur quotidie, vt ab intimis cubiculariis, secretariis, & similibus. Accedit, quod vt ita faciât, eos non solum sedis Apostolicæ sublimitas, verum etiam nobilitas animi illorû impellat, quam ex maiorum suorû sanguine traxerunt. Conuenit igitur & nos suâ diuinam maiestatem obsecrare, vt nobilitatem celestem nobis impertiat, quo debita ueneratione inter orandum cum illa conuersari possimus, quâdoquidem non sufficit mundana: vt ne similes efficiamur illis, qui ex infima hominum fece progeniti ex improviso ad summa euadût; & vbi tres, quatuorue dies familiares facti fuerint suo Principi, ilico incipiunt eum q. pedibus conculcare, consuetosq; reuerentiæ ritus prætermittere. at potius vestigiis insistamus nobilissimorum illorum hominum qui Papæ sunt à cubiculis, id est, angelis Seraphinis, quos scribit Isaias propheta, licet continèter diuino conspectui assisterent, tamen ob summam reuerentiam quam eius Maiestati deferrebant, binis alis faciē suam operuisse, vt

Ma. 6.

figi-

significarent, non audere se aperto vultu oculos in illum conicere. Plura de hoc fundamēto idcirco dixi, tum quia facile à quibusdam negligi solet, tum quia fundamentum humilitatis etiam secundum S. THOMAM utilis est dispositio ad rectè meditando. *Oratio enim humiliantis se, ait Ecclesi. c. 53. nubes penetrabit.* Imò & necessaria est dispositio, vt bene affirmat ISAIAS propheta. *Ad quem respiciam, ait DEVS, nisi ad Isa. 66. pauperculum?*

VENIO nunc ad primam Præparationem immediatam, hoc est, ad ea quæ facienda sunt proximè ante meditationis initium. vt scilicet, sanctæ crucis signo & aqua benedicta munitus, antequam genua flectas, ad spatium Dominicæ orationis salutationis, que angelicæ, vnoq; passu à meditationis loco consistas, tibiq; quoad fieri potest, certissimè persuadeas, te coram diuinæ maiestatis throno, vt eam alloquaris, in omnium Angelorum, aliorumq; sanctorum præsentia, appariturum, omnesq; oculos in te continenter defixuros, vt obseruēt, num omnibus animi corporisq; viribus contendas tuo officio facere satis, an vero contra, sis somnolentus & segnis. Deinde attētissimè ad dicta tua auscultaturos, haud secus quàm Papa, Cardinales, omnisq; circumfusam hominum

80 INSTRVCT. DE MODO

turba, quæ facello Pontificio continetur attentissimè perorantem, vel cõcionantem audire solent.

SECUNDA est, vt postquam in genua concideris, postules à Deo gratiam omnes vires, actionesq; animi ad honorem & gloriam suæ diuinæ maiestatis referendi. Et si deuotio suggerat adiungere aliquid aliud, posses petere à Patre cœlesti gratiam, vt optima quæque meditati in mentem veniant, quo felicior sit exitus. A Filio, vt intelligentiam illustret, quo diuina mysteria in Meditatione comprehensa facile penetres, & deniq; à Spiritu sancto, vt toto corde afficiaris ad dicta mysteria, & quod opere exequendum est, promptè exequaris. Potes quoq; B. Virginis auxilium implorare, S. Angeli custodis & eorum sanctorum ad quos singillatim afficeris.

TERTIA sit, breuiter percurrere puncta, vel mysteria meditanda. vt v. c. si meditandum sit mysterium Natiuitatis Domini, dices intra te. Mandauit Cæsar totum orbem describi, & ideo S. Ioseph, cum B. Virgine Maria concessit in Bethlehem, cumq; locus non esset in diuersorio, coactus est in stabulum diuertere, vbi peperit suum filium, pannisq; inuolutum deposuit
in pre-

in præsepio. Neque existimare debes superuacaneam esse hanc repetitionem, etiam si antegressa vespera historiam eandem perlegeris, cum ea obdormieris, & summo mane euigilaueris. Finis enim tam multiplicis studii est, ut attentionem inter meditandum consequare, quoad fieri potest, maximam. Consequeris autem hoc facillius, quod mentis facultates firmitus & constantius materiam meditationis ad viuam impressam retinuerint. Qui effectus non aliunde sequitur, quàm ex crebra ista repetitione, haud secus quam forma aliqua in cera perfecte exprimitur, si sigillum sæpius & fortius applicetur.

IVVANT quoque dictæ repetitiones, ut retineant, & quasi alligent mentis potentias ad hoc ministerium, ne aliò se conuertant. Exempli loco sit Papa. Is quando vifere vult septem Ecclesias, pridie tubicenleuiorum Equitum inflat tubam circa eorum viciniam, ut omnibus constet esse comitandum, ac ideo posthabitis aliis negotiis se ad iter comparent. Deinde summo diluculo iterat eundem sonum, ut se in ordinem redigant, & tempestiuè præsto sint, ac Denique cum iam impendet discessus, inflat tertio, ut quisq; conscendat equum,

E

¶ aut

& ad suum locum se conferat. Atque hæc eo modo idcirco fiunt, vt tanta hominum turba honesto & decoro ordine procedat: nam si secus fieret, magna sequeretur confusio, aliis alios anteuerentibus, aliis tardius, aliis celerius se in viam dantibus.

QVARTA & extrema præparatio est, postulare à sua diuina maiestate, vt intimis animi sensibus pium affectum Meditationi præcipue congruentem tibi impertire dignetur, quem patefacere debebas præcedenti v. s. p. dum historia, vel puncta meditationis præleguntur. Verbi causa. Si mediteris de flagellatione, vel coronatione Christi benedicti, petere, vt concedat affectum compassionis. Si de resurrectione, affectum gaudii, non solum, vt pareas consilio B. Pauli ad Romanos dicentis. *Flete cum fletibus, & gaudete cum gaudentibus,* sed etiam vt suppetant tibi considerationes ad illas materias accommodatæ. Naturale siquidem est, vt copia abundet cogitationum conspirantium cum dispositione, qua quis est affectus. Quod conuenit cum consilio à S. BERNARDO fratribus de monte DEI suppeditato, cum ait. *Quo enim spiritu scriptura facta sunt, eo spiritu legi desiderant, si intelligenda sunt. Nunquam ingredieris in sensum*

Romo. 12.

*sensum Pauli, donec & su bona intentionis in le-
ctioe eius, & studio assidua meditationis spi-
ritum eius imbiberis. Nunquam intelliges
David, donec ipsa experientia ipsos Psalmorum
affectus indueris, & sic de reliquis. Quales
autem, & quot sint eiusmodi affectus di-
cam postea.*

De compositione loci.

C A P. VII.

DE vltima preparatione, h.e. Composi-
tione loci, vltimum est, distinctum facere
caput, quod & que difficile sit eam explica-
re, ac intelligere. Dicam autem de illa tria.
Primo quid sit 2. cur fiat 3. quæ ad eam con-
struendam sint necessaria. Auspicemur à pri-
mo. Componere locum, est imaginationis
opera effingere locum in quo peracta sunt,
quæ in mysterio meditando continentur. vt
in meditatione de Christi: natiuitate, stabu-
lum, in quo natus est: & de eiusdem crucifi-
xione, mōs Caluarie, in quo crucifixus. Hæc
enim imaginatio, non solum habet vim re-
presentandi intellectui imagines rerum à
sensibus receptorum, verum etiam summa
celeritate eas aptissimè colligendi, & suo
loco disponendi, vt nec pictor longo tēpo-
re queat aptius: imo vno momento eas dif-
spat, & restaurat, ac centū modis immutat.

84. INSTRVCT. DE MODO.

Lib. 3. de
anima.

VENIAMVS ad secundum. Duæ sunt
causæ illius Compositionis. Necessitas vi-
delicet, & vtilitas. Necessitas in eo specia-
tim consistit, quod inter medicandum, vt
dicemus, considerari debent personæ, quæ
interueniunt, actionesque earum, quas ex-
ercent, quod commode fieri nequit, nisi
menti obiectus sit & locus in quo illæ per-
sonæ, dum quippiam agerent, versatæ fue-
runt. Et quoniam, teste Aristotele, oportet
intelligentem phantasmata speculari, necesse
est intellectui præsentis sibi earum rerum
imagines, de quibus debet contemplari.
Quod vt rectius capiatur, exēplo vtar cor-
poreo verbi causa. Sit aliquis, qui cupiat
discere, quæ hic scribo de loci imaginarij
compositione, is proculdubio debet hunc
librum, & quidem apertum, habere oculis
obiectum, comparando eum cum multi-
tudine & varietate sua characterum, ad
phantasiam, suis quoque imaginibus &
phantasiis plenam.

VTILITAS deinde in eo consistit, quod
cum Meditationis fœlix successus maxime
cōsistat in retinēda animi attentione, nulla
re constantius & firmitus ea retineatur quā
loci compositione.

QVOD ad tertium attinet, primo obser-
uandum.

MEDITANDI PARS I. 85

uandum est, quo accuratius compositionem loci formaueris, hoc facilius ad veros Meditationis fines peruenies. Verbi causa, si meditatio instituenda sit de Verbi æterni incarnatione, imaginari debes, domunculam B. Virginis tam longam, latam, & altam, quam tibi videtur fuisse, si non vidisti illam quæ est LAVRETI in Italia. Secundo obseruandum est, in loci compositione, eas circumstantias omittendas, quæ Meditationi non seruiunt, vel occasionem præbere possent distractioni. vt verbi causa, si quis imaginando hortû Gethsemani, fingeret in eo varios exoriri fontes, decurrere lepores, aues nidificare, & id genus alia. Satis enim est concipere certam eius longitudinem, & latitudinem, acclinem locum vel decliuem viisq; distinctû. Tertio, quando meditatio instituitur de profectione aliqua, vt B. Virginis ad S. Elisabeth, & fuga Domini in Ægyptû, phantasia quoq; fingere debet vias cû suis conditionibus, vt quod sint angustæ vel largæ, rectæ vel flexuosæ, asperæ vel planæ, siccæ vel lutulentæ, lignis, saxis, spinis refertæ, aut secus. Quarto, ad recte formanda loca etiam hæc iuuare queunt. Si reipsa cõspecta sint, vel imagine aliqua expressa, vel relatione aliorum, qui ea viderû, cognita,

F) vel

vel in libris inueniatur descripta Quinto, si formentur tam loca, quam personæ eodem semper modo, vt caueatur turbatio & tædium. vt quando Christi Domini persona animo in fingēda est semper eodem vultu, eadem magnitudine, vestimentis, gestibus & aliis similibus fingatur, nisi iusta de causa conueniat aliquando variari

Quod si vero denique tibi accidat, quod multis aliis, vt ægre possis compositionem effingere, non contristēre, nec plus æquitate vrgeas, siue naturalis phantasiæ imbecillitas, siue fortuita aliqua capitis inuالتudo, vel fatigatio, aut etiam cibi potusue excessus causa extiterit: potuerunt siquidem species phantasiæ turbari, & in vigilia præter morem ob multitudinem vaporum caput petentium exagitari, vti in somno contingere affirmat S. THOMAS l.p. q. 84. art. 8. ad 2. argumen. siue denique accidat fraude demonum, qui teste eodem potest commouere phantasiam, vaporesque prohibito suo dirigere. Non, inquam, debes hisce de causis animo deiici, sed ilico transferre te ad contemplationem intellectus. Verbi causa. si non potes imaginari sanguineum sudorem Christi in horro, transi ad expendendas sudoris causas. Quare conuenit,

nit,

nit, vt in quauis Meditatione coneris locū componere, & paulatim te ad id assuefacere cum documentis supra allatis, quippe cum manifesta sit rei vtilitas.

FINEM faciam huius de Præparatione Tractatus, si prius fecero satis *Quæstioni*, quæ non parum affligere solet Incipientes. Quantum, scilicet, tempus impendi in omnibus his Præparationibus debeat. Ad quam tres do responſiones. Prima est, non posse dari regulam generalem omni hominum generi congruentem. nam qui interdum ordinarie est bene collectus iuxta illud *Cassiani consilium: quales orantes cupimus inueniri, tales oportet nos esse ante tempus orandi*, ei modicum tempus sufficiet. quemadmodum contingit in fidibus, quæ si paulo ante pulsatæ fuerint, & chordæ in iis non nihil remissæ, facile rursus accommodantur. Qui potest & alia illa collatio adiungi, quod recentes chordæ plus temporis postulant ad accommodationem, exercitationeque ipsa longius extenduntur, sic, longiore tempore opus habent ordinarie, qui Meditandi exercitium primo aggressi sunt, quam qui iam in eo inueterarunt. Altera responſio sit, eos, apud quos creber vsus est orationum iaculatoriarū, siue mentalium, siue vocaliū,

F + faci-

facilius proficere, deserta preparatione longiore, ad Meditationem, quam eos, qui vsum illum vel non habent, vel raro. Sic videmus candelam paulo ante extinctam facile accendi, si alteri accensæ admouetur, & si subito admouetur, etiam accendi per aerem. Si vero diu extincta fuerit, difficulter accendi. Quilibet ergo debet tantum temporis in præparatione expendere, quantum iudicat secundum statum suum sibi esse necessarium. Addam & illud, nemini consultum esse, præparationi tam cito imponere finem, ut postea illi eueniat, quod festinanti fidicini, qui quoniam æquo citius fides suas concinnauit, postea in medio concentu ob dissonantiam, non sine pudore suo, & risu auditorum, cogitur pulsus inchoatum abrumpere, & iterato fides accommodare.

TERTIA & vltima responsio est, ut in particulari aliquid dicamus, si hora integra meditationi tribuenda sit, pro præparatione sufficere quartæ partis dimidiam, nisi iis naturæ donis quis instructus sit, ut citius eam absoluere possit.

De

De compositione & situ corporis.

C A P. VIII.

QUIA ad recte meditandum non parum iuuat corporis situs, membrorumque compositio, visum est non esse prætermittenda documenta sequentia.

PRIMUM, etiamsi rationi consentaneum sit, vnumquemque eum tenere situm, quo ad attentè meditandum magis iuuatur: tamen generatim loquendo primum locum tenet flexio genuum, quia eo situ, maior quam aliis reuerentia deferri videtur diuinæ Maiestati. Vnde seniores illi in Apocalypsi depositis è capite coronis *Apo. 4.* prostrauerunt se ante agnum, vt eum adorarent. Atque hoc situ initio orationis suæ in horro factæ vsus est Christus Dominus, vt affirmat *S. LUCAS*, dicens. *Et positus genibus.* Eundem imitati sunt Apostoli. nam sigillatim de *S. Bartholomæo* legimus, eum centies per noctem inter orandum solitum genua flectere. De *S. Iacobo* quoque, fratre Domini scribitur, eius genua callum obduxisse instar cameli, ob crebrum vsum poplitibus flexis precandi. Excita ergo & te, vt eundem morem sequâre: nec dubita

F s rem

rem feliciter cessuram. Noui ego multos
 adolescentes, ætate & viribus infirmos, qui
 breui tempore se assuefecerunt ad integræ
 horæ genuflexionē, idq; ter, quaterve quo-
 tidie, sic vt nulli scamno inniterentur. Vidi
 & ætate affectos idem facientes, eo quod
 consuetudinem illam à iuuentute vsurpas-
 sent. Quare si initio aliquantulum doleant
 genua, patienter fer ad breue tempus: si ve-
 ro crescat dolor, erige te paululum in pe-
 des, & post ad genuflexionem reuerrere. Si
 iterum doleant, iterum exurge, & si opus
 sit, etiam nonnihil confide, modo breui ca-
 pta quiete, relabere in genua. Hac enim ex-
 ercitatione paulatim consequere facilita-
 tem diutius ea flectendi. Addendum hic
 cenfeo, quories vis sedere, quoniam collo-
 quium cum D E O etiam hoc situ instituen-
 dum est, id facias magna corporis decentia
 & reuerentia. Prolixius de hoc situ idcirco
 locutus sum quod sciam ad pie orandum
 prodesse plurimum, esseq; ex ritibus exter-
 nis præcipuum, quo Deo Opt. Max. debi-
 tus honor defertur. Vnde & videmus com-
 muniter omnes flexis genibus alloqui sum-
 mum Pontificem, nempe, quia Christi Vi-
 carium esse norunt in terra: & Ecclesiam
 sanctam exercitaram cærimoniarum magi-
 stram,

stram, à Spiritu sancto edoctam, in officiis diuinis varias inclinationes genuum, totorumque corporum præscribere.

ALTEX situs est, stare. quem item Eccle- *Cap. 12.*
sia sancta sæpe commendat; & exemplum
exstat apud Tobiam angeli Raphaelis di-
centis. *Ego enim sum Raphael angelus, &
vni ex septem, qui astamus ante Domi-
num.*

TERTIVS est, sedere, quem S. Augustinus
in Regula sua concedit centenariis. Quare
non debet quilibet facile hunc situm vsur-
pare, nisi sit æger, vel corpore imbecillo. E-
quorum numero, vel non erat, vel se non
esse credebatur sanctus ille, qui dicebat. *Pu-
desferem vehementer, si sedens deprehensus es-
sem orationi vacare.* Vbi aduertendum est, si
necessitas te sedere cogat, vt honeste & mo-
deste te ad sessionem componas ob Dei præ-
sentiam, secundum consilium Apostoli di-
centis. *Modestia vestra nota sit omnibus ho-* *Phil.*
minibus. mox enim hanc causam subiungit.
Domnus enim prope est.

QUARTVS est, iacere humi, pronò aut su-
pino corpore. Nam de Christo domino
prosequente orationem in horto Gethse-
mani ait S. Marcus. *Procedit super terram.* & *Marc. 14*
& Matthæus adiungit, *in faciem suam.* *Matt. 26*

QVINTVS,

QVINTVS, & postremus situs est, ambulare, qui solet esse deterior cæteris, & idcirco vsurpandus non est, nisi somnus obrepens ita postulet, si modo ea facta sint, quæ præmitti solent, nempe, vt pexum sit caput, lotæ manus, brachia in modum crucis extensa, & lingua modicum commorsa prius fuerint. Quanquam hic alius cauendus error est, ne quid hic fiat sui mortificandi desiderio, plus quam necesse est: tempus siquidem illud orationi, non mortificationi, destinatum est. Potest & alia esse ambulandi necessitas, vt si quis eo tempore cogatur aliquo proficisci: sed tunc conueniet incedere oculis, quoad fieri potest, in terram deiectis, ne occasio detur distractioni, si liberè, nunc in hanc, nunc in illam partem cõiiciantur. Dixi videri mihi situm reliquis deteriore, quia si progrediare oculis apertis, multa necessario cernenda sunt quæ animum distrahant: si oclusis, metu impingendi, vel cadendi non carebis. Hæc de totius corporis situ: nunc de quorundam membrorum cõpositione aliquid subiiciamus.

DE Capite, scribit S. BONAVENTURA in Theologia mystica, tempore meditationis consultum esse, vt vultus erigatur versus cœlum, eo q̄ anima ductum secuta oculo-
 rum

rum sic facile cogitet de cœlestibus. Quocunque vero situ vtare, caue sedulo, ne caput nimium propendeat: nam sanguis delapsus, mox illud inflamat, & viuacitatem intellectus in discurrendo retardat.

DE oculis, ait B. P. N. Ignatius, conducere, maxime cum oratio vocalis instituitur, vt figantur in aliquam imaginem, vel aliam quampiam partem, secus fore, vt variis rebus in eos incurrentibus, homo dum è memoria orationem recitat, distrahatur: nam si oratio legatur, constat oculos defigendos in librum. In oratione mentali, poteris, vt lubebit, vel clausos, vel apertos tenere oculos, moderatione ea semper seruata, vt appetus ad paucissimas res contuendas feratur.

MANVS quoq; componendæ sunt, prout rationi consentaneum videbitur, aut deuotio postulabit, hoc est, vt iunctæ sint, vel extensis vel implicitis inter se digitis, aut in altum sublata.

BRACHIA item nunc in formam crucis porrecta, nunc in sublime elata esse queunt: aliquando etiam in tergum reflexa, maxime quando meditationis materia id exigeret, vt est illa de Peccatis, de Iudicio, & similes. magnopere enim hic ritus iuuat meditantem, dum imaginatur se esse quasi
reum

reum Iudici ob crimina admissa sistendum, ut ab eo vel condemnetur, vel liberetur. In mentem hoc loco venit monere Tyrones, ne quando manus complicatas tenent ante pectus, nimium eas constringant, maxime æstate, nam in debilioribus, & iuueniculis id gignere solet euerfionem vel agitationem stomachi. Poterunt autem, ut dixi, variare, vel pro libito, vel ut Spiritus suggererit. Loquor de oratione vel meditatione, quæ fit in cubiculo: nam in aliorum præsentia, non convenit hæc varietas, tum ut caueatur vana gloria, tum ne videamur singulares.

DE NIQVE moneo, nimium tum æstum tum frigus capiti in Meditatione esse noxium. Quod cum contigerit, poterit operimento aliquo frigus arceri: quanquam generatim modicum frigus potius prodest, quam obest, eo quod vim naturalem intra caput cohibeat, & ideo actiones suas vivacius obeat. Atque hæc dicta sint de iis, quæ antecedere debent Meditationem; nunc restat ut aggrediamur secundam partem,

quæ est de ipso Meditandi actu.

P A R S